

ZÁVEROM

Pocity pri písaní týchto záverečných riadkov knihy, ktorej kontúry a obsah sa rodili vari zo päť rokov, sú zo subjektívneho pohľadu nepochybne opodstatnené a aj zaujímavé, lenže pre objektívne posúdenie toho, čo knižka sprostredkováva, sú vonkoncom bezvýznamné. Napriek tomu som sa rozhodol neponchať si ich iba pre seba.

Prvotným podnetom k napísaniu tejto publikácie bol akýsi vnútorný hlas, že keď dozrieme, mali by sme sa podeliť s nadobudnutým poznaním s tými, ktorí sa za ním ešte len odhodlane uberajú. Pociťoval som to ako výzvu hlavne preto, lebo v tom čase som sa s mojimi poslucháčmi na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre rok čo rok pasoval s naprostým nedostatkom nielenže vhodných učebných textov, ale aj s fyzickou nedostupnosťou odbornej literatúry, ktorá súvisela s prednášanou, čiže etnickou problematikou. Boli by sme ako soľ potrebovali také práce, ktoré by definovali základné pojmy a kategórie etnicity, ktoré by obraz o dejinách a kultúre Slovenska sprostredkovali tak, aby sa v nich okrem Slovákov prihliadalo aj na multietnický charakter tejto krajiny, a aby sa o problémoch etnickej povahy nepojednávalo atomizovane z pohľadu jednotlivých vedných odborov, ale na širšom interdisciplinárnom základe. Lenže takýchto súhrnejších a zodpovedajúco koncepčne orientovaných prác bolo žalostne málo. Takže nám nezostávalo nič iné, len potrebnú databázu úmorne skladať a donekonečna aj rozmnožovať, aby mohla poslúžiť svojmu účelu.

To však bola iba tá pragmatická stránka daného problému – naliehavosť jeho riešenia. Nemenej tvrďším orieškom bolo, že pre napísanie tejto publikácie sa nedalo rátať so širším riešiteľským kolektívom. Iniciátor tohto projektu si pri jeho realizácii musel vystačiť sám so sebou. Ak pritom zoberieme do úvahy, že obsah publikácie je rámcovaný tak, aby reflektovala dejinný proces od stredoveku po 20. storočie, pritom sprostredkovala charakteristiku kultúrnej fyziognómie nielen Slovákov, ale aj rovnej desiatky národnostných menšín, a to v rozsahu poznatkov, k akému sa dopracovali historikovia, archeológovia, jazykovedci a etnológovia, je zrejmé, že do realizácie tohto projektu sa dalo ísť len s vedomím podstupovania mnohých rizík. Ich spoločným menovateľom bolo to, že môžem napísať a ponúknuť knihu, ktorá sa nezaobíde bez určitých poznatkových podľžností.

Preklenúť tento rozpor, ako aj z neho prameniacu dilemu, či sa pustiť alebo nepustiť do takéhoto rizikového projektu, som napokon vyriešil vďaka tomu, že som sa nepodujím napísať niečo, o čom ešte nikto nepísal, ale že mojím zámerom bolo už napísané sprístupniť, čiže vytvoriť príručku, ktorá by jestvujúce poznatky zhrnula do jedného celku a pojednala by

o nich v novousporiadaných systémových súvislostiach. A práve to, ktoré faktografické poznatky, v akom rozsahu, výbere a vzájomnom zoskupení, z akých teoretických východísk, akými metodickými postupmi a z akých metodologických pozícií sú v publikácii nastolené, analyticky rozpracovávané a vedecky interpretované, je tým poľom, na ktorom každý čitateľ nájde z jeho pohľadu mnohé nedopovedané miesta. Je nepochybné, že nech by sa na spracovanie problematiky etnickej histórie Slovenska podujal ktokoľvek ďalší, či už individuálne alebo v kolektívnej zostave, za každým by bol uplatnený odlišný koncepčný prístup a zaiste by sa dopracovali aj k rozdielnym poznatkom a záverom, aké ponúka táto publikácia. Bolo by to naprosto prirodzené, pretože cieľom a zmyslom každého syntetizujúceho a interdisciplinárne koncipovaného diela, vrátane aj tejto príručky, nie je kanonizovať jestvujúce poznatky. Práve naopak, ich prezentácia v nových súvislostiach by mala stimulovať proces poznávania. Pretože nielen poznávací proces, ale aj objekt a predmet tohto poznávania, v našom prípade etnická história, kultúrna a etnická identita obyvateľov multietnického Slovenska, sú naozaj živým, mnohohvrstevným a dynamickým organizmom. Takže bude potrebné opakovane a vždy z nových poznávacích zreteľov objasňovať túto stránku našich dejín a našich pluralitných identít.